

DE DUISTERNIS PLAKTE tegen zijn lichaam.

Dat was eigenlijk altijd al zo geweest. Althans, zolang hij zich kon herinneren. Het plakte, altijd maar weer.

Hij was eraan gewend. Hij vond het prettig. Iets anders, daar kon hij niet mee leven.

Maar dít, de échte duisternis die je buiten aantrof in de tijd tussen avond en ochtend, die was hij niet gewend en hij wist nooit helemaal zeker of hij het wel goed deed, of hij er goed uitzag, of mensen die hem ontmoetten hem ook zagen of dat ze door hem heen keken.

Hij had het koud. De winter had lang op hem gewacht en ging nu in de aanval, zijn dunne jas, zijn broek, die rafelig was op de plekken die het hardst slijten, zijn groene gympen die hij al heel lang had, kleding die bescherming zou moeten bieden maar die niet toereikend was, niet in deze januarinacht waarin de kou vrij spel had.

Hij heette Leo en liep zoals hij altijd liep, zijn voeten sleepten over het sneeuwdek, zijn magere lichaam, dat met elke nieuwe dag wat krommer werd, gebogen. Hij was ergens bij Fridhemsplan beland en liep over Fridhemsgatan, toen linksaf een stukje omhoog naar Arbetargatan. Met het lege schoolplein van de school aan de ene kant en het stille flatgebouw aan de andere was het schijnsel van de straatlantaarns hier precies sterk genoeg, licht genoeg om de damp van zijn eigen ademhaling te zien, donker genoeg opdat de mensen die soms voor hun ramen op de ochtendschemering zaten te wachten niet zouden zien wat er langs hun geparkeerde auto's liep.

Op de hoek van Arbetargatan en Mariebergsgatan bleef hij staan.

Voor elk raam hing een brandende adventsster, het waren net kleine vuurtjes. Een enkele beweging van mensen die nog op waren. Het geluid van een deur ergens verderop die dichtsloeg.

Hij wachtte midden op de kruising, keek om zich heen, een onrustige blik in zijn ogen.

Het asfalt bestond hier met name uit sneeuw, ijs en gestrooid grind uit de blauwe kunststof bakken op de hoeken van de straten. Hij schraapte met zijn voet tot de ronde putdeksel helemaal zichtbaar was.

Een laatste hoofdbeweging, niemand te zien, helemaal niemand, niemand die het zag.

Leo deed zijn rugzak af en zette hem naast zijn voeten. De lange metalen stang zat in een van de buitenvakken, hij drukte hem stevig in de spleet tussen de putdeksel en het asfalt en tilde de deksel met een ruk op. Hij was zwaar, zestig kilo gietijzer, maar zijn magere armen waren onverwacht sterk, nog een keer trekken en de klomp ijzer lag al half naast het open gat. Onder de putdeksel zat een rooster met een stevig hangslot in een metalen oog in de betonnen muur. Aan het rooster bungelden in het midden twee grote plastic zakken met rattengif. Hij zocht in zijn sleutelbos en ging op zijn knieën zitten. De sleutel was dik en kort en in de tong van het slot was maar moeilijk beweging te krijgen, zoals bij alle sloten in januari. Hij maakte het slot open en zijn blote handen bleven bijna aan het koude metaal van het rooster plakken toen hij dat opzij duwde.

Twee blokken verderop in de smalle straat, het geluid van een auto die dichterbij kwam.

Hij had niet veel tijd, hij ademde hoorbaar toen hij het vijftieng meter lange touw om de draagriemen van de rugzak vastknoopte en het hard langs zijn handpalmen liet glijden. De rugzak was zwaar en de pijn intens toen hij hem in de opening liet vieren.

Hij wachtte tot hij een doffe dreun hoorde. De rugzak lag op de bodem. Hij zag de beide koplampen van de auto groter worden terwijl hij zijn bovenlijf in elkaar drukte en erachteraan kroop, het zwarte gat in.

Elke traprede was een korte, gladde sport die in de muur was vastgeschroefd.

Hij was moe en zwaaide een beetje heen en weer terwijl hij

met zijn handen boven zijn hoofd eerst de putdeksel op zijn plaats trok en vervolgens het rooster terugplaatste. Hij vloekte tegen de zakken rattengif die tegen zijn wang kwamen toen hij het hangslot in elkaar drukte, hoorde de auto vlak boven hem passeren.

Hij was midden in het asfalt verdwenen en bewoog zich langzaam steeds verder naar beneden onder een van de straten van de hoofdstad.

DE BUS NADERDE Stockholm uit zuidelijke richting.

Lichtrood, een versleten nuance, een model dat allang uit de tijd was, een motor die zijn langste tijd wel gehad had en het weinige verkeer dat er was overstemde.

De opmerkelijk verlichte lucht was het laatste half uur steeds duidelijker geworden; het voortdurend aanwezige licht dat de grote stad 's nachts in zijn greep hield, wanneer straatverlichting, neonreclame en sierverlichting in woonkamers zich verdrongen met anderhalf miljoen mensen.

Ter hoogte van Västberga verliet hij via de lange afrit naar Årsta en Södermalm de vier parallelle rijstroken van de snelweg, nu langzamer, alsof hij aarzelde en tussen de besneeuwde borden zocht om uit te zoeken waar hij heen moest.

Er waren er niet veel die hem opmerkten, een bus in een hoofdstad zie je niet. De weinigen die hem opmerkten, zagen vermoedelijk hoe hij over Liljeholmsbron reed, langs Långholmsgatan in de richting van Västerbron en Kungsholmen, misschien lachten ze een beetje om het schokkerige, ongelijkmatige afremmen dat werd gevolgd door schokkerig, ongelijkmatig optrekken en om een chauffeur die niet erg gewend leek aan een ondergrond van sneeuw en ijs. Vermoedelijk gokten ze ook dat er mensen aan boord waren, hoewel je dat niet kon zien door de ramen, die aan de buitenkant smerig waren en aan de binnenkant beslagen waren door onrustige longen.

Dat was alles wat ze zagen, alles wat ze wisten.

Zelfs de drieënveertig passagiers wisten het niet.

Dat ze zo meteen zouden verdwijnen.

DIT WAS EEN andere duisternis.

Hier was hij aan gewend, het gaf hem een veilig gevoel. Niemand zag iets en niemand droomde.

De duisternis van de tunnels.

Leo had in de bescherming van de Stockholmse nacht een putdeksel midden in het asfalt op de kruising Arbetargatan en Mariebergsgatan geopend. Hij was in een gat verdwenen dat er een paar seconden was geweest, en zijn voeten ontmoetten de sporten van de tunnelingang die hij meestal gebruikte, hij wist ongeveer waar het nauw werd en waar zijn schouder tegen de harde muur zou komen.

Zeventien meter onder de straat.

De rugzak die hij naar beneden had laten zakken, lag te wachten op de cementen rand die als een verhoogd trottoir langs de rioolgang liep, een droge plaats. Het had hem veel mislukte pogingen gekost om die te leren raken. Het was weliswaar laat in de nacht en het waterniveau was op zijn laagst, niet meer dan een paar centimeter, maar hij wilde voorkomen dat hij nat werd; die rugzak bevatte zijn leven.

Hij maakte het lange dunne touw los en stopte dat in een van de buitenvakken van de rugzak. De auto was snel naderbij gekomen en vlak langs gereden, hij had het scherpe nylon tussen zijn handen moeten laten vieren en het had zijn handpalmen stukgebrand op de plaatsen waar zijn wanten grote gaten vertoonden. Ze bloedden en hij zou ze straks wassen en verbinden; onbehandelde wonden werden onder de grond snel lastig te genezen infecties.

Het was hier altijd warm, tussen de vijftien en achttien graden, het hele jaar door. Hij stond stil, zoals altijd. Om te stoppen met bibberen, om de winter over te laten aan degenen die ervoor hadden gekozen bovengronds te wonen, om stil te luisteren tot hij er zeker van was dat hij alleen was.

Zijn hoofdlamp zat in het andere buitenvak van zijn rugzak. De batterij was zwak en kon vóór de ochtend op zijn. Hij kon maar een meter vóór zich zien toen hij begon te lopen, het zou een paar minuten meer kosten dan hij had berekend.

De tunnel was breed, bijna tweeënhalve meter, en hoog genoeg, nergens lager dan zijn eigen één negentig, maar hij bewoog zich zoals voorheen, in elkaar gekropen en licht voorover hellend, alsof hij bang was zijn hoofd te stoten aan iets wat er niet was.

Tweëntwintig stappen.

De eerste deur zat aan de rechterkant in de stenen muur. Eén slot, een gewoon, driehoekig slot. Hij maakte het open, verliet het rioolsysteem en liep de verbindingsgang in.

De lucht werd minder vochtig, was veel gemakkelijker om in te ademen.

Hij deed zijn hoofdlamp goed, schopte naar het dier dat voor zijn voeten rende.

Nog zeven stappen.

De verbindingsgang eindigde in een nieuwe deur en twee nieuwe sloten. Het bovenste net als het vorige, een driehoekig slot. Het onderste een rond slot, wat meestal meer tijd kostte.

Hij maakte ze open en liep het volgende systeem in. Het militaire. Een tunnel die even groot was, maar met wanden die meer van beton waren dan van steen. Dit was een van de gangen waar hij de voorkeur aan gaf, hier voelde hij zich het meest op zijn gemak. Hij woonde hier al bijna elf jaar.

De riooltunnel. De verbindingsgang. De militaire tunnel.

Hij wist de weg.

Niemand wist hierbeneden zo goed de weg als hij.

Meer dieren, hij schopte weer naar die verdomde ratten. Ze bewogen zich nauwelijks omdat ze hem niet zagen en hij klapte zoals gewoonlijk in zijn handen en stampte met zijn voeten tot hij voldoende ruimte kreeg om door te lopen.

De geur, hij hield ervan, als zwakke rook, zoals de branden, misschien was het hetzelfde vuur als zonet in de adventssterren voor de ramen boven.

Ze moet weg.

Hij hield minder van het licht. De hoofdlamp die zwak scheen als hij liep. De schaduwen die soms op mensen leken. Maar hij haatte het niet, niet zolang het van hem af was gericht, zolang het zijn lichaam niet raakte, dát was licht waar hij niet tegen kon.

Ze leidt ze hiernaartoe.

Ze moet weg.

Hij liep verder, snauwde naar de ratten, deed zijn ogen dicht wanneer het schijnsel van de lamp in een of ander stuk metaal op de muur reflecteerde en zich vervolgens een weg naar zijn ogen baande. Maar hij telde zijn stappen niet meer. Het was te ver, het waren er te veel, ruim vierhonderd meter naar het westen, in de richting die hij ook zou zijn gegaan als hij bovengronds op de sneeuw over Arbetargatan verder was gelopen.

De derde deur wachtte net als de vorige verscholen in de tunnelwand.

Hier was hij naartoe op weg geweest.

Het was een uitgang. Het was een ingang.

Naar de andere kant, naar de andere wereld.

Hij wachtte weer af, luisterde onrustig met de sleutel in zijn hand, maar hoorde alleen zijn eigen ademhaling. Geen stappen van een van de anderen, geen stemmen, de meesten die in dit deel van het tunnelsysteem woonden, sliepen 's nachts.

Hij deed hem open, dat was heel simpel, hij drukte gewoon de dunne plaat met volle kracht omhoog en stapte een gewone ondergrondse tunnel van een van de grootste ziekenhuizen van de hoofdstad binnen.

DE BUS MET de vaalrode kleur rolde langzaam de helling van Hantverkargatan af. De ramen, die aan de buitenkant smerig waren en aan de binnenkant beslagen, kwamen op meerdere plekken tot leven. Handen die vertwijfeld over het koude glas veegden om vrij zicht te krijgen. De passagiers hadden begrepen dat er iets zou gebeuren, niet wát, niet waaróm, alleen dat het onaangenaam was en dat ze voor het eerst tijdens deze lange reis angst voelden voor het onbekende.

Het was nog nacht, nog een paar uur tot de schemering, en het langwerpige voertuig kon daarom met de vermoeide motor nog draaiend gewoon bij Kungsholms torg parkeren. Ingebed in beschermend zwart.

Er stapte een man uit, na hem nog eentje, daarna een vrouw. Ze droegen bruine, op elkaar gestapelde plastic tasjes en legden die in grote stapels op het smalle grindpad op het plein. Daarna stapten ze weer in, een paar seconden rust, zo stil mogelijk als maar kon in een stadsdeel vol flats.

Toen kwam het eerste geschreeuw.

Niet luid, niet erg lang, maar voldoende om de huurders in de panden die het dichtst bij lagen wakker te maken, toen drieënvertig kinderen weigerden hun zitplaatsen te verlaten.

Iemand hield zich stevig vast aan de metalen leuning, iemand anders sloeg naar degenen die dwongen, diverse kinderen huilten, slechts een paar slaagden erin dreigend te klinken.

Het meisjes dat er het oudst uitzag, schreeuwde het hardst, ze hield een zuigeling stevig in haar armen en drukte zich tegen de zitting en het beslagen raam. Een van de mannen schudde hardhandig aan haar bovenarmen terwijl de andere het kind losrukte, het door de deuren van de bus naar buiten droeg en het naast de tassen op de grond legde. Het meisje spoog en schopte, en rende erachteraan tot ze het kind had opgetild en weer tegen haar lichaam gedrukt hield, ze keerde zich om en riep iets naar

de bus in een taal die geen van de nieuwsgierige bewoners vanuit hun ramen kon verstaan.

Het was in een paar minuten voorbij.

Misschien was het de kou die de onvoorbereide lichamen aanviel.

Misschien waren het de tabletten die ze hadden geslikt sinds ze waren ingestapt en waarvan ze de laatste tientallen kilometers een dubbele dosis hadden gekregen.

Misschien was het gewoon de gelatenheid toen ook zij die het sterkst was, de bus uit was gedwongen.

Een paar van de jongens die een jaar of twaalf leken, liepen naar de stapel tassen en zochten tot ze elk een dertig centimeter lange tube hadden gevonden. Ze maakten ze open, drukten ze vervolgens leeg en verdeelden de plakkerige inhoud over de lange rij handjes die werden uitgestoken.

Ze gingen een voor een op de hoge stoerprand zitten, brachten hun handen gevouwen naar hun gezicht en ademden diep in, kinderen die een bus achterna staarden die achter de huizen langs Norr Mälarstrand verdween, terwijl ze stil in zichzelf vluchtten.

LEO HIELD NIET van dit gebouw. Maar hij had het nodig. Hij hield niet van de mensen die hier waren, die de kamers en de gangen vulden, of het nu dag of nacht was. Andere panden met een uitgang en een ingang direct op de tunnels waren stil, donker en verlaten als de nacht kwam, hier was het altijd levendig, met mensen die voortdurend onderweg waren.

Hij had een van de zware putdeksels van Arbetargatan opgetild en was rechtstreeks de onderwereld in geklommen, hij had zich door de tunnelsystemen verplaatst en had voor de laatste deur gewacht tot hij ervan overtuigd was dat niemand hem zag.

Hij had hem opengedaan.

Hij stond nu in de onderste kelderverdieping van het grote ziekenhuis.

Hier ging hij soms heen om spullen te halen en te brengen.

Boven hem, op de bovenste kelderverdieping, op de begane grond en op elke nieuwe etage in het hoge gebouw renden in het wit geklede mensen rond. Maar hier helemaal beneden bewogen zich met name mannen in het blauw die transporten heen en weer reden, en hij was er volstrekt zeker van dat het laatste transport een paar uur daarvoor was langsgeslagen: een vuiltransport tegen negen dat eruitzag als een trein met wagons. Het volgende zou pas 's morgens komen, dan kwamen de kleinere wagons die naar pap en versgebakken brood roken.

Hij had door de jaren heen hun routines geleerd, wist precies hoelang hij zich ongestoord kon bewegen.

Zijn hand stevig om zijn sleutelbos. Een blik op de klok aan de muur. Bijna vier uur.

De nacht liep bijna ten einde.

Nog één deur, schuin aan de overkant van de gang in het deel van de ondergrondse tunnel van het ziekenhuis waar hij zich nu bevond. Een blauwe, weer een metalen plaat. Maar met een

vast rood schijnsel van een glasdiode ongeveer ter hoogte van de handgreep.

Het alarm.

Dat was niet iets waar hij zich druk om maakte. Hij maakte de deur immers op de juiste manier open, het alarm zou daardoor niet afgaan.

Het bovenste slot zat daar al een tijdje, de sleutel ging er gemakkelijk in en hij draaide hem om.

Het onderste was nieuw, hij pakte daarom iets uit de zak van zijn jas, de helft van een nagelschaartje, en stak het scherpe metalen blad in de slotcilinder, haalde het heen en weer, sleep de stift af. Toen pakte hij een voelermaat die in dezelfde zak zat. Die was afkomstig uit een gereedschapset die hij jaren daarvoor bij de Statoilpomp vlak bij metrostation Alvik had gestolen. Leo zocht tussen de smalle stukjes ijzer en besloot een van de middelgrote bladen te gebruiken, hij haalde vervolgens een vijl heen en weer tot hij vier tanden had gevormd die met een iets grotere tussenruimte omhoog staken als bij een gewone sleutel. Hij stak voorzichtig de eenvoudige looper in het slot. Het metalen blad kreeg onmiddellijk grip op wat de nagelschaar zojuist had afgeslepen, de weerstand verdween en de cilinder draaide rond.

Hij had de deur naar de werkplaats van het ziekenhuis open-gemaakt.

Hij ging naar binnen. Hier moest hij meestal zijn. Het rook er naar olie en stof, en hij zette zijn rugzak tussen een paar werkbanken op de grond, maakte beide leren riemen los en klapte de stoffen klep open. Het lompe persluchtapparaat stond stevig midden in de rugzak, hij tilde het eruit, droeg het naar een van de banken en zette het op zijn plaats. De slang hing in een stelling aan de muur, hij trok hem naar zich toe en schroefde het ene uiteinde vast op het aggregaat, controleerde of het begon op te laden.

Het was een lange nacht geweest, een goede nacht.

Ze kan niet blijven.

Hij was moe nu, wilde naar huis.

Ze leidt hen naar ons toe.

Als hij zich haastte, zou hij haar kunnen halen en brengen, zou hij nog een keer door het tunnelsysteem heen en weer kunnen lopen.

Ze moet weg.

Er was nog tijd genoeg. Ook al was ze zwaar en ook al zouden zijn pijnlijke handen zeer doen wanneer haar bovenlichaam af en toe in de tunnel bleef steken. Hij zou voor de ochtend klaar zijn, voordat de duisternis verdween, voordat de mensen in het grote gebouw weer gingen bewegen.